

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 29 stycznia 2016 roku w sprawie znak (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. odmówił S. W. prawa do renty rodzinnej po zmarłym S. S.. Decyzja została wydana na podstawie art.65, 67, 68 i 69 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, iż zgodnie z art.69 ww. ustawy przyjęte na wychowanie i utrzymanie wnuki, rodzeństwo i inne dzieci mają prawo do renty rodzinnej, jeżeli spełniają warunki określone w ww. przepisach, a ponadto ubezpieczony (emeryt lub rencista) lub jego małżonek był ich opiekunem ustanowionym przez sąd. Z ustaleń organu rentowego wynika, że S. S. nie był ustanowionym przez sąd opiekunem prawnym S. W..

W dniu 2 marca 2016 r. pełnomocnik S. W. złożył w jego imieniu odwołanie od ww. decyzji wnosząc o jej zmianę poprzez przyznanie S. W. prawa do renty rodzinnej po S. S. zmarłym w dniu 18 września 2015 r. W treści odwołania wskazano, że jakkolwiek S. S. nie był opiekunem prawnym skarżącego oraz nie łączyły go z nim więzy krwi, to jednak S. W. jako małoletni został przyjęty przez zmarłego na wychowanie i utrzymanie. S. W. urodził się (...), a jego rodzicami byli K. W. oraz P. W. (1). S. S. był mężem babki skarżącego tj. Z. S.. Postanowieniem z dnia 19 września 2007 r. w sprawie o sygn. akt VIII R Nsm 482/07 Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi ograniczył władzę rodzicielską K. W. i P. W. (1) nad małoletnimi dziećmi: Ł. W., S. W., P. W. (2), M. W. poprzez umieszczenie małoletnich u babki Z. S. i ustanowił ją rodziną zastępczą dla dzieci. W tym czasie Z. S. pozostawała w związku małżeńskim ze S. S. i z nim zamieszkiwała. S. W. zamieszkiwał ze swoją babką i jej mężem, pozostając na ich wyłącznym utrzymaniu. Pomimo, że S. S. nie był opiekunem prawnym skarżącego, ani nie został ustanowiony rodziną zastępczą, to jednak utrzymywał skarżącego oraz jego rodzeństwo, jak również czynnie uczestniczył w ich wychowaniu razem ze swoją żoną. S. S. otrzymywał również na dzieci świadczenia ze swojego zakładu pracy tj. (...) Urzędu Wojewódzkiego. Rodzice skarżącego nie łożyli na jego utrzymanie. P. W. (1) tj. ojciec skarżącego zmarł w dniu 27 lutego 2012 r. i skarżącemu nie przysługuje po ojcu renta rodzinna. Ojciec skarżącego w ostatnich latach życia nie pracował, nie otrzymywał żadnych świadczeń z ZUS, utrzymywał się jedynie z zasiłków z MOPS. Matka skarżącego nie posiada żadnej pracy i z uwagi na swój stan zdrowia, a także uzależnienie od alkoholu nie może zapewnić skarżącemu utrzymania. S. W. aktualnie jest pełnoletni i uczęszcza do technikum (ma zamiar kontynuować naukę). Zdaniem skarżącego spełnia on wszystkie ustawowe przesłanki do przyznania mu prawa do renty rodzinnej po ubezpieczonym S. S., jako osoby wymienionej art.67 ust.1 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Decyzją z dnia 29 stycznia 2016 roku w sprawie znak (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. odmówił P. W. (2) oraz M. W. prawa do renty rodzinnej po zmarłym S. S.. Decyzja została wydana na podstawie art.65, 67, 68 i 69 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, iż zgodnie z art.69 ww. ustawy przyjęte na wychowanie i utrzymanie wnuki, rodzeństwo i inne dzieci mają prawo do renty rodzinnej, jeżeli spełniają warunki określone w ww. przepisach, a ponadto ubezpieczony (emeryt lub rencista) lub jego małżonek był ich opiekunem ustanowionym przez sąd. Z ustaleń organu rentowego wynika, że S. S. nie był ustanowionym przez sąd opiekunem prawnym P. W. (2) oraz M. W..

W dniu 2 marca 2016 r. pełnomocnik P. W. (2) oraz M. W. złożył w ich imieniu odwołanie od ww. decyzji wnosząc o jej zmianę poprzez przyznanie P. W. (2) oraz M. W. prawa do renty rodzinnej po S. S. zmarłym w dniu 18 września 2015 r. W treści odwołania wskazano, że jakkolwiek S. S. nie był opiekunem prawnym skarżącego oraz nie łączyły go z ww. więzy krwi, to jednak P. W. (2) oraz M. W., jako małoletnie zostały przyjęte przez zmarłego na wychowanie i utrzymanie, a sytuacja ta trwała do śmierci zmarłego. P. W. (2) urodziła się (...), a M. W. urodziła 11 grudnia 2005 r. Ich rodzicami byli K. W. oraz P. W. (1). S. S. był mężem babki skarżącego tj. Z. S.. Postanowieniem z dnia 19 września 2007 r. w sprawie o sygn. akt VIII R Nsm 482/07 Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi ograniczył władzę rodzicielską K. W. i P. W. (1) nad małoletnimi dziećmi: Ł. W., S. W., P. W. (2), M. W. poprzez umieszczenie małoletnich u babki Z. S. i ustanowił ją rodziną zastępczą dla dzieci. W tym czasie Z. S. pozostawała w związku małżeńskim ze S. S. i z nim zamieszkiwała. Pomimo, że S. S. nie był opiekunem prawnym skarżących, ani nie został ustanowiony rodziną zastępczą, to jednak utrzymywał skarżącego oraz jego rodzeństwo, jak również czynnie uczestniczył w ich

wychowaniu razem ze swoją żoną. S. S. otrzymywał również na dzieci świadczenia ze swojego zakładu pracy tj. (...) Urzędu Wojewódzkiego. Rodzice skarżących nie łożyli na ich utrzymanie. P. W. (1) tj. ojciec skarżących zmarł w dniu 27 lutego 2012 r. i skarżącym nie przysługuje po ojcu renta rodzinna. Ojciec skarżących w ostatnich latach życia nie pracował, nie otrzymywał żadnych świadczeń z ZUS, utrzymywał się jedynie z zasiłków z MOPS. Matka skarżących nie posiada żadnej pracy i z uwagi na swój stan zdrowia, a także uzależnienie od alkoholu nie może zapewnić skarżącym utrzymania. P. W. (2) oraz M. W. są małoletnie i uczęszczają do Szkoły Podstawowej. Zdaniem skarżących spełnia on wszystkie ustawowe przesłanki do przyznania mu prawa do renty rodzinnej po ubezpieczonym S. S., jako osoby wymienionej art.67 ust.1 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W odpowiedzi na odwołania pełnomocnik organu rentowego wniósł o ich oddalenie. W treści odpowiedzi wskazano, że akta emerytalne zgromadzone w ww. sprawach nie zawierały orzeczenia Sądu w przedmiocie tego, iż ubezpieczony (emeryt lub rencista) lub jego małżonek był opiekunem odwołujących się ustanowionym przez Sąd.

Postanowieniem z dnia 26 kwietnia 2016 r. Sąd zarządził połączenie sprawy o sygnaturze akt VIII U 757/16 ze sprawą o sygnaturze akt VIII U 756/16 w celu ich łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia oraz zarządził ich prowadzenie pod sygnaturą VIII U 756/16.

(postanowienie akta o sygn. VIII U 757/16)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Ubezpieczony S. W. urodził się w dniu (...). Obecnie jest uczniem Technikum (...) w Ł..

Ubezpieczona P. W. (2) urodziła się (...)

Ubezpieczona M. W. urodziła się (...)

K. W. oraz P. W. (1) to rodzice S. W., P. W. (2) oraz M. W.. P. W. (1) oraz K. W. pozostawali w związku małżeńskim.

P. W. (1) zmarł 27 lutego 2012 r. S. W., P. W. (2) oraz M. W. nie mają ustalonego prawa do renty rodzinnej po zmarłym P. W. (1).

S. S. zmarł 18 września 2015 r. W chwili zgonu pozostawał w związku małżeńskim ze Z. S. babcią S. W., P. W. (2) oraz M. W. (małżeństwo zawarto 20 maja 1995 r.). S. S. nie był spokrewniony z S. W., P. W. (2) oraz M. W..

(okoliczności bezsporne)

Wyrokiem zaocznym z dnia 8 sierpnia 2006 r. Sąd Okręgowy Wydział XII Cywilny Rodzinny (sygn. akt XII C 3467/04) orzekł separację K. W. i P. W. (1) z winy męża oraz powierzył wykonywanie władzy rodzicielskiej nad małoletnimi dziećmi stron obojgu rodzicom.

(orzeczenie k.47 akt o sygn. VIII Opm 130/07)

Postanowieniem Sądu Rejonowego dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi VIII Wydziału Rodzinnego i Nieletnich z dnia 28 marca 2007 r. (sygn. akt VIII RNsm 106/07) zmieniono wyrok Sądu Okręgowego z dnia 8 sierpnia 2006 r. Wydziału XII Cywilnego Rodzinnego w ten sposób, że ograniczono władzę rodzicielską K. W. i P. W. (1) nad małoletnimi dziećmi stron przez nadzór kuratora sądowego nad sposobem jej wykonywania.

(orzeczenie k.50 akt o sygn. VIII Opm 130/07)

Postanowieniem Sądu Rejonowego dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi VIII Wydziału Rodzinnego i Nieletnich z dnia 19 września 2007 r. zmieniono postanowienie Sądu Rejonowego dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi VIII Wydziału Rodzinnego i Nieletnich z dnia 28 marca 2007 r. (sygn. akt VIII R Nsm 482/07) w ten sposób, że ograniczono władzę

rodzicielską K. W. i P. W. (1) nad małoletnimi dziećmi przez umieszczenie małoletnich u babci macierzystej Z. S. i ustanowiono ją rodziną zastępczą dla małoletnich wnuków oraz ustalono, że miejscem zamieszkania małoletnich będzie każdorazowe miejsce zamieszkania rodziny zastępczej – Z. S..

(postanowienie k.134 akt o sygn. VIII Opm 130/07)

Z. S. zajmowała się wychowywaniem małoletnich dzieci K. W. i P. W. (1) wspólnie ze swoim mężem S. S.. Z. S. nie była aktywna zawodowo, a gospodarstwo domowe prowadziła z mężem. W okresie wakacji małżonkowie wspólnie z dziećmi wyjeżdżali (m.in. do C.).

(zeznania świadka I. Ł. min.00:07:20 – 00:13:12 protokołu rozprawy z dnia 5 października 2016 r. , płyta CD k.26)

Z. S. wychowywała swoje wnuki wspólnie z mężem S. S., z którym podejmowała decyzje dotyczące dzieci. Rodzina utrzymywała się z emerytury Z. S., wynagrodzenia S. S., a także ze świadczenia pieniężnego otrzymywanego przez Z. S. w związku z pełnieniem przez nią funkcji rodziny zastępczej.

(zeznania Z. S. min.00:13:12 – 00:22:04 protokołu rozprawy z dnia 5 października 2016 r., płyta CD k.26)

Dzieci K. W. i P. W. (1) mieszkaly wspólnie ze Z. S. oraz S. S., do którego nazywały „dziadkiem”. S. S. wychowywał dzieci oraz pomagał im w przypadku pojawienia się problemów. S. S. wspólnie z dziećmi oraz żoną wyjeżdżał na wakacje.

(zeznania świadka E. N. min.00:04:09 – 00:08:31 protokołu rozprawy z dnia 14 grudnia 2016 r.)

S. S. pobierał ze swojego zakładu pracy świadczenia (m.in. dofinansowanie do wakacji czy też podręczników) na wychowywane wspólnie ze Z. S. dzieci.

(zeznania Z. S. min.00:13:12 – 00:22:04 protokołu rozprawy z dnia 5 października 2016 r., płyta CD k.26 oraz zeznania S. W. min.00:09:13 – 00:16:45 protokołu rozprawy z dnia 14 grudnia 2016 r., zestawienie świadczeń k.19 – 21)

S. S. opiekował się dziećmi, które zawsze mogły liczyć na jego pomoc, wychowywał je. Odbierał dzieci ze szkoły. S. S. otrzymywane wynagrodzenie (z tytułu świadczonej pracy) oddawał swojej żonie, z przeznaczeniem na wspólne utrzymanie.

(zeznania S. W. min.00:09:13 – 00:16:45 protokołu rozprawy z dnia 14 grudnia 2016 r.)

K. W. nie jest aktywna zawodowo oraz nie łoży środków na utrzymanie dzieci.

(zeznania Z. S. min.00:13:12 – 00:22:04 protokołu rozprawy z dnia 5 października 2016 r., płyta CD k.26 oraz zeznania S. W. min.00:09:13 – 00:16:45 protokołu rozprawy z dnia 14 grudnia 2016 r.)

K. W. jest uzależniona od alkoholu i nie jest w stanie ponieść opłat związanych z pobytem dzieci w rodzinie zastępczej.

(dokumentacja k.38 – 43)

W dniu 31 grudnia 2015 roku S. W. złożył wniosek o rentę rodzinną w związku ze śmiercią S. S..

(wniosek k.1 – 3 odwrót plik I akt ZUS)

W dniu 31 grudnia 2015 roku Z. S. w imieniu małoletnich P. W. (2) oraz M. W. złożyła wniosek o rentę rodzinną w związku ze śmiercią S. S..

(wniosek k.1 – 5 odwrót plik II akt ZUS)

Powyższy stan faktyczny jest bezsporny między stronami. Istotne w sprawie okoliczności został ustalony na podstawie niekwestionowanych dowodów z dokumentów oraz złożonych w niniejszej sprawie zeznań świadków i wnioskodawcy S. W..

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołania są zasadne.

Zgodnie z treścią art.69 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz.U. z 2016 roku, poz.887 z późn. zm.) przyjęte na wychowanie i utrzymanie wnuki, rodzeństwo i inne dzieci, o których mowa w art.67 ust.1 punkt 2, mają prawo do renty rodzinnej, jeżeli spełniają warunki określone w art.68, a ponadto:

- 1) zostały przyjęte na wychowanie i utrzymanie co najmniej na rok przed śmiercią ubezpieczonego (emeryta lub rencisty), chyba że śmierć była następstwem wypadku, oraz
- 2) nie mają prawa do renty po zmarłych rodzicach, a gdy rodzice żyją, jeżeli:
 - a) nie mogą zapewnić im utrzymania albo
 - b) ubezpieczony (emeryt lub rencista) lub jego małżonek był ich opiekunem ustanowionym przez sąd.

Źródłem uprawnienia dzieci do renty rodzinnej jest utrata żywiciela, którym zwykle nie są dziadkowie, lecz rodzice. Prawo do renty rodzinnej po dalszych krewnych (np. dziadkach) dzieci mogą nabyć wówczas, gdy znalazły się poza własną rodziną i nie mogą od tej rodziny uzyskać środków utrzymania i wychowania, a ponadto, gdy nie jest to sytuacja krótkotrwała i przemijająca. Istotą i celem renty rodzinnej jest bowiem zapewnienie członkom rodziny zmarłego ubezpieczonego środków utrzymania, przy założeniu, że wskutek jego śmierci sytuacja materialna członków jego rodziny ulega pogorszeniu.

W rozpoznawanej sprawie organ rentowy odmówił S. W., P. W. (2) oraz M. W. prawa do renty rodzinnej po zmarłym S. S. wskazując, że nie był on ustanowionym przez sąd opiekunem prawnym ww. osób.

Sam brak legitymowania się przez zmarłego tytułem opiekuna prawnego osób, które występują z wnioskiem o przyznanie im prawa do renty rodzinnej, nie jest wystarczającą okolicznością do odmowy przyznania im takiego prawa. Art.69 w punkcie 2b wskazuje bowiem, iż możliwym jest przyznanie prawa do renty rodzinnej po ubezpieczonym (zmarłym) także w sytuacji gdy to jego małżonek był opiekunem dzieci ustanowionym przez sąd. W niniejszej sprawie nie ulegało wątpliwości, że na mocy postanowienia Sądu Rejonowego dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi VIII Wydziału Rodzinnego i Nieletnich z dnia 19 września 2007 r. Z. S. została ustanowiona rodziną zastępczą dla małoletnich wnuków i od tego czasu ciężar utrzymania i wychowania ubezpieczonych, z formalnego punktu widzenia, spoczywał właśnie na niej. Niemniej jednak, przeprowadzone w niniejszej sprawie postępowanie dowodowe wykazało jednoznacznie, że faktycznym wychowaniem i utrzymaniem wnuków, oprócz Z. S., zajmował się także jej mąż. Co więcej, pomimo braku pokrewieństwa, pomiędzy S. S., a wnukami Z. S. powstała silna więź emocjonalna, która sprowadzała się do określania S. S. przez wnuki mianem dziadka, a także do wspólnego spędzania wolnego czasu. Oprócz aspektu emocjonalnego, pomiędzy wnukami Z. S., a S. S. istniała także więź materialna, która oprócz łożenia przez S. S. środków na zwykle utrzymanie rodziny sprowadzała się także do pobierania przez niego na wnuki świadczeń socjalnych z zakładu pracy. Tym samym, z całą pewnością w niniejszym stanie faktycznym zaistniała sytuacja o jakiej mowa w art. 69 punkcie 1 ww. ustawy.

Do przyznania prawa do renty konieczne jest spełnienie także przesłanek określonych w punkcie 2 art.69 ww. ustawy. W przypadku, gdy żyją rodzice dziecka ma ono prawo do renty rodzinnej po dziadkach, jeżeli rodzice nie mogą zapewnić im utrzymania albo ubezpieczony (emeryt lub rencista) lub jego małżonek był ich opiekunem ustanowionym przez sąd.

Wskazać w tym miejscu należy, że S. W., P. W. (2) oraz M. W. nie mają prawa do renty do zmarłym ojcu P. W. (1), a co również istotne żyjąca matka, z uwagi na swoją chorobę nie może zapewnić im jakiegokolwiek utrzymania. Podnieść należy, iż sytuacja życiowa wnuka pozostającego na utrzymaniu dziadków nie pogarsza się, gdy żyjący rodzice mogą zapewnić mu utrzymanie w tych nowych warunkach. Niemożność zapewnienia dziecku utrzymania jest pojęciem nieostrym. W uzasadnieniu wyroku z dnia 7 października 2014 roku (I UK 50/14, Legalis nr 1567461) Sąd Najwyższy wskazał, iż niemożność zapewnienia utrzymania powinna być rozumiana, jako niemożność wywołana obiektywnymi okolicznościami np. złym stanem zdrowia, zaawansowanym wiekiem, niepełnosprawnością, całkowitą niezdolnością do pracy lub zdolnością znacznie ograniczoną, długotrwałym brakiem zatrudnienia mimo jego intensywnego poszukiwania, koniecznością sprawowania osobistej opieki nad niepełnosprawnym dzieckiem, koniecznością sprawowania opieki nad licznym potomstwem, a także nadzwyczajnymi zdarzeniami losowymi wykluczającymi podjęcie pracy zarobkowej. Niedookreślenie tego pojęcia nie może jednak prowadzić do nadużyć w warunkach istniejącego bezrobocia, w szczególności do znalezienia alternatywnych źródeł utrzymania w stosunku do obowiązku alimentacyjnego rodziców.

Stosownie do treści art.133§1 k.r.o. i art.135§1 i 2 k.r.o. obowiązek alimentacyjny ze strony rodziców istnieje tak długo, jak długo dziecko, niezależnie od osiągniętego wieku, nie jest w stanie utrzymać się samodzielnie. Prawo do renty rodzinnej jest zatem wyłączone, gdy choć jeden z rodziców jest w stanie zapewnić dziecku utrzymanie. Ustawodawca przenosi ciężar dostarczania środków utrzymania dziecka na rodziców, którzy mają taką możliwość i mogą (obiektywnie rzecz oceniając) sprostać obowiązkowi alimentacyjnemu wobec dziecka. W uzasadnieniu wyroku z dnia 16 kwietnia 2014 roku (III AUa 1113/13, Lex nr 1461070) Sąd Apelacyjny w Łodzi zwrócił uwagę, iż art.69 ww. ustawy nie precyzuje wyraźnie skali utrzymania przez rodziców, która decyduje o możliwości zapewnienia egzystencji, ale w tym zakresie w judykaturze i doktrynie przyjmuje się, że za próg można uznać kwotę minimalnej renty rodzinnej. Oznacza to, że w wypadkach, gdy rodzice partycypują w kosztach utrzymania dziecka na poziomie minimalnej renty rodzinnej to wypełnili ciężący na nich obowiązek zapewnienia utrzymania, tym samym wykluczone będzie nabycie renty rodzinnej. Taka sytuacja nie miała jednak miejsca w analizowanej sprawie.

Z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynika jednoznacznie, że ubezpieczeni S. W., P. W. (2) oraz M. W. spełniają warunki do przyznania prawa do renty rodzinnej określone w art.68 oraz art.69 ww. ustawy.

Zgodnie z treścią art.129 ust.1 ww. ustawy świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej niż od miesiąca w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu.

Wniosek o rentę rodzinną został złożony w dniu 31 grudnia 2015 roku, zatem świadczenie przysługuje od dnia 1 grudnia 2015 roku.

Wobec powyższego na podstawie art.477¹⁴ § 2 k.p.c. Sąd zmienił zaskarżone decyzje.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art.98 k.p.c. zasądzając od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddziału w Ł. na rzecz S. W. kwotę 360 złotych oraz na rzecz P. W. (2) i M. W. kwotę 360 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Wysokość kosztów zastępstwa procesowego Sąd ustalił na podstawie §9 ust.2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 roku, poz.1800) w związku z §22 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. (Dz. U. z 2016 roku, poz.1668) w sprawie opłat za czynności adwokackie.

(S.B.)

ZARZĄDZENIE

1. Odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi organu rentowego z pouczeniem o prawie, terminie i sposobie złożenia apelacji.
2. Wypożyczyć pełnomocnikowi ZUS akta rentowe, zobowiązując do ich zwrotu w przypadku wniesienia apelacji.
3. Doręczyć pełnomocnikowi ZUS odpisy protokołów rozpraw.
4. Odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi wnioskodawców.

7.03.2017 r.